

"Research article"

Doi: 10.71767/jinev.2024.4023022

The Role of Self-Regulation Learning, Teacher-Student Relationship and Quality of School Life in predicting Students' Academic Enthusiasm¹

Zahra Razeghian², Amir Karami³ ✉

(Received: 2024.02.03 - Accepted: 2024.11.05)

1- This article is derived from the independent research of researchers.

2- M.A. in General Psychology, Hekmat Razavi Institute of Higher Education, Mashhad, Iran.

3- Assistant Professor, Department of Psychology, Hekmat Razavi Institute of Higher Education, Mashhad, Iran.

✉ Corresponding Author: a.karami@hri.ac.ir

Abstract

The aim of present study was investigating role of self-regulation learning, teacher-student relationship and quality of school life in predicting students' academic enthusiasm of middle school students in Sabzevar. In this present study the descriptive- correlation method was used. The number of statistical population consisted of all of male and female middle school students Sabzevar city in year academic 2023. 351 students were selected as the sample by Using two stage cluster sampling method. Tools used in research for measuring variables were academic enthusiasm questionnaire of Fredricks et al (2004), academic self-regulation questionnaire of Bouffard et al (1995), inventory of teacher-student relationships (revised form) of Murray and Zvoch (2011) and quality of school life questionnaire of Ainley and Bourke (1992). For analyzing the data was used correlation and stepwise regression. The results showed that there is a relationship between self-regulation, teacher-student relationship and quality of school life with academic enthusiasm of students ($P < 0.001$) and they are predictors of academic enthusiasm. At the first step self-regulation learning was predicting %46 academic enthusiasm, at the second step self-regulation learning and quality of school life were predicting %50 academic enthusiasm and at the third step self-regulation learning, quality of school life and teacher-student relationships were predicting %52 academic enthusiasm. The results show that by increasing self-regulation learning, teacher-student relationship and quality of school life, students' academic enthusiasm improves.

Keywords: Academic Enthusiasm, Self-Regulation Learning, Teacher-Student Relationship, Quality of School Li

نقش یادگیری خودتنظیمی، رابطه معلم-دانش آموز و کیفیت زندگی در مدرسه در

پیش بینی اشتیاق تحصیلی دانش آموزان^۱زهرا رازقیان^۲، امیر کرمی^۳

(دریافت: ۱۴۰۲/۱۱/۱۴ - پذیرش: ۱۴۰۳/۰۸/۱۵)

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش یادگیری خودتنظیمی، رابطه معلم-دانش آموز و کیفیت زندگی در مدرسه در پیش بینی اشتیاق تحصیلی دانش آموزان متوسطه اول شهرستان سبزوار انجام شد. روش مورد استفاده در پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری شامل کلیه دانش آموزان دختر و پسر متوسطه شهرستان سبزوار در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ بودند که تعداد ۳۵۱ دانش آموز با شیوه نمونه گیری تصادفی خوشه ای به عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزارهای مورد استفاده در پژوهش حاضر برای اندازه گیری متغیرها شامل پرسشنامه اشتیاق تحصیلی فردریکز و همکاران (۲۰۰۴)، پرسشنامه یادگیری خودتنظیمی بوفارد و همکاران (۱۹۹۵)، پرسشنامه رابطه معلم-دانش آموز (فرم تجدیدنظر شده) مورای و زوواک (۲۰۱۱) و پرسشنامه کیفیت زندگی در مدرسه آینلی و بورک (۱۹۹۲) بود. جهت تحلیل داده ها از ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون گام به گام استفاده شد. نتایج نشان داد که یادگیری خودتنظیمی، رابطه معلم-دانش آموز و کیفیت زندگی در مدرسه ارتباط مثبت و معناداری با اشتیاق تحصیلی دانش آموزان دارند ($P < 0.001$) و پیش بینی کننده اشتیاق تحصیلی می باشند. در گام اول یادگیری خودتنظیمی به تنهایی ۴۶٪ اشتیاق تحصیلی را پیش بینی می کرد، در گام دوم یادگیری خودتنظیم و کیفیت زندگی در مدرسه روی هم ۵۰٪ را پیش بینی می کردند و در گام سوم یادگیری خودتنظیمی، کیفیت زندگی در مدرسه و رابطه معلم-دانش آموز روی هم ۵۲٪ اشتیاق تحصیلی را پیش بینی می کردند. نتایج نشان دهنده این است که با افزایش یادگیری خودتنظیمی، رابطه معلم-دانش آموز و کیفیت زندگی در مدرسه، اشتیاق تحصیلی دانش آموزان بهبود می یابد.

واژگان کلیدی: اشتیاق تحصیلی، یادگیری خودتنظیمی، رابطه معلم-دانش آموز، کیفیت زندگی در مدرسه

۱ - این مقاله مستخرج از پژوهش مستقل محققین می باشد.

۲ - دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی، مؤسسه آموزش عالی حکمت رضوی، مشهد، ایران.

۳ - استادیار، گروه روانشناسی، مؤسسه آموزش عالی حکمت رضوی، مشهد، ایران.

*- نویسنده مسئول: a.karami@hri.ac.ir

مقدمه

یکی از دغدغه‌های اصلی خانواده‌ها و افراد ذی‌ربط با مسائل آموزشی، ایجاد اشتیاق تحصیلی^۱ در دانش‌آموزان است. براساس مطالعات متعدد، اشتیاق تحصیلی می‌تواند نقشی در جلوگیری از افت تحصیلی فرد داشته باشد (دادفر و همکاران، ۱۳۹۳). اشتیاق تحصیلی به رفتارهایی که به یادگیری و پیشرفت تحصیلی مربوط است اطلاق می‌شود (پنتریچ^۲، ۲۰۰۰). طبق تعاریف اشتیاق تحصیلی فقط منحصر به یک حالت هیجانی ناپایدار و خاص نمی‌باشد بلکه نشان‌دهنده یک حالت پایای سرایت‌کننده و هیجانی-شناختی است که تمرکز آن بر یک هدف، رخداد یا رفتار ویژه می‌باشد (صفری و همکاران، ۱۳۹۵). درواقع مفهوم واژه اشتیاق تحصیلی میزان سعی و تلاش دانش‌آموزان در فعالیتهای آموزشی است که برای رسیدن به نتایج مطلوب و دلخواه انجام می‌دهند (رودریگز-گومز و مورنو^۳، ۲۰۲۳). دانش‌آموزانی که اشتیاق تحصیلی بالاتری داشته باشند، میزان توجه آن‌ها در موضوعات و مسائل درسی و آموزشی بیشتر خواهد شد، در خصوص تلاش پیشنازتر از دیگران هستند، از فعالیتی که انجام می‌دهند لذت می‌برند، علاوه بر رعایت و احترام به قوانین مدرسه از انجام رفتارهای نابهنجار و ناسازگارانه اجتناب می‌کنند و در نهایت عملکرد آموزشی بهتری نسبت به دیگران دارند (کلاسون و بوتیلییر^۴، ۲۰۱۷). اشتیاق تحصیلی در برگزیده ابعاد رفتاری، شناختی و انگیزشی است. بعد رفتاری به رفتارهای مشاهده شدنی تحصیلی نظیر تلاش و پایداری در هنگام مواجه شدن با مشکل در حین انجام تکالیف درسی و تقاضای کمک از اساتید یا همسالان به منظور یادگیری و درک مطالب درسی اشاره دارد. بعد عاطفی شامل علاقه‌مندی درونی به مطالب و تکالیف درسی، ارزش‌دهی به مطالب، وجود عاطفه مثبت و فقدان عاطفه منفی نظیر ناامیدی، اضطراب و خشم هنگام انجام تکالیف درسی و یادگیری است و بعد شناختی شامل انواع فرایندهای پردازش است که دانش‌آموزان برای یادگیری به کار می‌برند و متشکل از راهبردهای شناختی و راهبردهای فراشناختی است (غریبی و همکاران، ۱۴۰۱).

یکی از عواملی که بر افزایش اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان تأثیر می‌گذارد، یادگیری خودتنظیمی^۵ است. یادگیری خودتنظیمی به مشارکت فعال یادگیرنده از نظر رفتاری، شناختی و فراشناختی در فرآیند یادگیری برای بیشینه نمودن یادگیری اطلاق می‌شود و به عبارتی یادگیرنده خودتنظیم، مشارکت‌کننده فعال در یادگیری خویش است (وسنیادو^۶ و همکاران، ۲۰۲۴). اغلب دانش‌آموزان زمانی که با مفهوم یادگیری خودتنظیمی آشنا می‌شوند، اشتیاق تحصیلی بیشتری از خود نشان می‌دهند و در نتیجه پیشرفت تحصیلی‌شان

1- Academic Enthusiasm

2- Pentrich

3- Rodríguez-Gómez & Moreno

4- Closson, Boutilier

5- Self-Regulation Learning

6- Vosniadou

بهبود می‌یابد؛ بنابراین آشنایی با مهارت‌های یادگیری خودتنظیمی، در ایجاد اشتیاق تحصیلی تأثیر بسزایی دارد (مهمانی‌جمال‌الدین و جناآبادی، ۱۳۹۸). به عقیده‌ی پنتریچ (۲۰۰۴) خودتنظیمی یک فرایند فعال و سازمان یافته‌ایست که دانش‌آموزان به کمک آن اهداف یادگیری خود را تنظیم کرده، تلاش می‌کنند تا بر شناخت و انگیزش و رفتار خود نظارت کنند (فوس و بامیستر^۱، ۲۰۰۴، به نقل از گزیدری و همکاران، ۱۳۹۴). کول و همکاران^۲ (۲۰۱۱) خودتنظیمی را به صورت تلاش‌های روانی در کنترل وضعیت درونی، فرایندها و کارکردها به منظور دستیابی به اهداف بالاتر تعریف می‌کنند. راهبردهای یادگیری خودتنظیمی به طور کلی ترکیبی از مهارت‌ها و خواسته‌ها است؛ مهارت‌ها به راهبردهای شناختی، فراشناختی و مدیریت منابع اشاره دارد و خواسته‌ها به جهت‌گیری انگیزشی دانش‌آموزان مانند انتظارات، جهت‌گیری هدف و ارزش و باورهای خودکارآمدی اشاره می‌کند (امبو و والک^۳، ۲۰۱۹). این راهبردها با تجهیز دانش‌آموزان به مهارت‌های شناختی، توانایی آنان را در مواجهه با چالش‌های تحصیلی و در نهایت اشتیاق تحصیلی را افزایش می‌دهد (ها^۴ و همکاران، ۲۰۲۳).

از دیگر سو، معلمان نیز هنگام تدریس می‌توانند با استفاده از مؤلفه‌های مختلف سعی در ایجاد اشتیاق تحصیلی در دانش‌آموزان داشته باشند. دانش‌آموزان هنگامی که رابطه دوستانه‌ای با معلمان خود داشته باشند، در خواندن درس‌های‌شان سعی و تلاش بیشتری می‌کنند و اشتیاق تحصیلی بیشتری برای‌شان اتفاق می‌افتد. این مهم است که دانش‌آموزان نظر مثبتی از معلمان‌شان داشته باشند. عوامل کادر آموزشی از جمله معلمان به جهت بهبود شرایط در کلاس درس، می‌بایستی تلاش کنند تا محیط یادگیری قوی ایجاد کنند (محمودی، ۱۳۹۸). تعامل یا ارتباط معلم-دانش‌آموز^۵ اغلب به عنوان درجه تعامل مثبت، برقراری ارتباط و وجود احساسات گرم بین دانش‌آموزان و معلمان تعریف شده‌است (ما^۶ و همکاران، ۲۰۲۲). یک رابطه معلم و دانش‌آموز با کیفیت بالا می‌تواند ترس و استرس را در ذهن دانش‌آموزان از بین ببرد، توسعه زبان مشترک را تسهیل کند، درک متقابل بین هر دو طرف را ارتقا بخشد، شکاف بین نسلی را کاهش دهد و محیط یادگیری خوبی ایجاد کند. همچنین اگر دانش‌آموزان به معلمان خود به عنوان «شریک» در یادگیری نگاه کنند، اشتیاق تحصیلی قوی‌تری برای یادگیری و دستیابی به عملکرد تحصیلی بهتر خواهند داشت (وانگ^۷ و همکاران، ۲۰۲۴). طبق نظر کادیم^۸ (۲۰۱۵) روابط نزدیک دانش‌آموزان با معلم پیش‌بینی‌کننده اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان است. ارتباط با معلم و کیفیت پذیرش از سوی او، اشتیاق

1- Foss & Baumeister

2- Cole

3- Embo & Valcke

4- Ha

5- Teacher-student Realationship

6- Ma

7- Wang

8- Cadima

دانش آموز را در فعالیت‌های تحصیلی بهبود می‌بخشد (اسپیل^۱ و همکاران، ۲۰۱۲). دانش‌آموزانی که روابط مثبت، گرم و صمیمی با معلمان دارند معمولاً نگرش مثبتی نسبت به یادگیری در کلاس دارند، آنها همچنین بیشتر درگیر چیزهایی هستند که می‌آموزند، بهتر با استرس کنار می‌آیند، راهنمایی و انتقاد معلمان خود را جدی‌تر می‌پذیرند و در یادگیری بیش از دیگران به معلمان توجه می‌کنند، به علاوه این دانش‌آموزان به احتمال زیاد هنگام تکمیل وظایف دشوار پشتکار دارند (کوکا^۲، ۲۰۱۶). در مقابل، رابطه منفی معلم و دانش‌آموز بر فعالیت‌های یادگیری و خود دانش‌آموز تأثیر منفی می‌گذارد، در نتیجه اشتیاق تحصیلی آنها را تضعیف می‌کند و منجر به مشکلاتی در تمرکز بر تحصیل می‌شود که می‌تواند منجر به افت تحصیلی شود (لی^۳ و همکاران، ۲۰۲۳).

از آن‌جا که رابطه معلم- دانش‌آموز در محیط مدرسه شکل می‌گیرد و دانش‌آموز حداقل یک چهارم از زمان روزانه‌ی خود را در مدرسه می‌گذراند (لاری و همکاران، ۱۳۹۸)، به نظر می‌رسد که کیفیت زندگی ادراک شده دانش‌آموزان در مدرسه یکی از عوامل موثر بر اشتیاق تحصیلی آنها می‌باشد. آموزش اجباری و انجام فعالیت‌ها و مهارت‌هایی که به‌ندرت در بیرون از مدرسه (دنای واقعی) به کار می‌آید، گرفتاری دانش‌آموزان در دام پذیرش بی‌کفایتی و وجود محیطی عاری از محبت و روابط صمیمانه در مدرسه، شور و اشتیاق تحصیلی را در بیش‌تر دانش‌آموزان از بین می‌برد و مدرسه به محیطی کسالت‌آور به همراه خاطرات منفی تلقی می‌شود (گلسر، ۲۰۰۰). کیفیت زندگی در مدرسه^۴ متغیری است که اخیراً به خاطر تأثیر زیاد در زندگی دانش‌آموزان مورد توجه قرار گرفته است (زاهد بابالان و همکاران، ۱۳۹۶). کیفیت زندگی دانش‌آموزان ناشی از تعامل دانش‌آموز، خانواده و مدرسه بوده (گوئرا و همکاران^۵، ۲۰۱۶) و عبارت است از بهزیستی و رضایت کلی دانش‌آموزان از جنبه تجارب منفی و مثبتی که ریشه در فعالیت‌های درون مدرسه‌ای آن‌ها دارد (کاراتزیاس و همکاران^۶، ۲۰۰۱). بررسی‌ها نشان می‌دهد بین کیفیت زندگی ادراک شده دانش‌آموزان در مدرسه با روابط‌شان با معلم همبستگی معناداری وجود دارد (آینلی و بورک^۷، ۱۹۹۲). همچنین کیفیت زندگی در مدرسه با احساس تعلق به مدرسه، مشارکت بیشتر در تکالیف و امور مدرسه، اشتیاق تحصیلی بالاتر برای فراگیری مطالب درسی، نگرش مثبت نسبت به مدرسه و رابطه صمیمی‌تر و بهتر دانش‌آموزان با معلم و سایر همسالان و سلامت جسمی و روانی ارتباط دارد (تین^۸، ۲۰۲۰).

1- Spilt
2- Koca
3- Lei
4- Quality of School Life
5- Ghotra
6- Karatzias
7- Ainley & Bourke
8- Thien

بنابراین، با توجه به مطالب پیش گفته و با در نظر گرفتن اهمیت اشتیاق تحصیلی و پیامدهای مثبت آن برای دانش‌آموزان، از طرف دیگر حساسیت دوره متوسطه اول و اهمیت آن در آینده تحصیلی دانش‌آموزان؛ این پژوهش با هدف پیش‌بینی اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان براساس یادگیری خودتنظیمی، رابطه معلم دانش‌آموز و کیفیت زندگی در مدرسه انجام گرفت.

روش

روش مورد استفاده در پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی است.

جامعه، روش نمونه‌گیری و حجم نمونه: جامعه آماری مورد مطالعه در این تحقیق، دانش‌آموزان دوره اول متوسطه شهرستان سبزوار به تعداد ۴۴۰۰ نفر که در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ مشغول به تحصیل بودند، تشکیل می‌دهند. براساس جدول مورگان و با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای، نمونه‌ای به حجم ۳۵۱ نفر کفایت می‌کرد، با این وجود پس از کسب مجوزهای لازم تعداد ۳۸۵ پرسشنامه توزیع گردید. بدین صورت که از بین مدارس دوره اول متوسطه شهرستان سبزوار ۵ مدرسه بطور تصادفی انتخاب شد و سپس در هر مدرسه از بین دانش‌آموزان بصورت تصادفی از پایه‌های مختلف ۷۷ نفر انتخاب شدند که در مجموع ۳۸۵ نفر انتخاب شدند و در نهایت ۳۵۱ پرسشنامه بدون نقص در تحلیل نهایی مورد استفاده قرار گرفت (۱۹۴ پسر و ۱۵۷ دختر).

ابزار

پرسشنامه اشتیاق تحصیلی^۱: این پرسشنامه توسط فردریکز و همکاران^۲ (۲۰۰۴) ساخته شد. این پرسشنامه دارای ۱۵ عبارت می‌باشد که این عبارات سه خرده مقیاس رفتاری، عاطفی و شناختی را نشان می‌دهد. عبارت‌های ۱-۴ به خرده مقیاس اشتیاق رفتاری و عبارت‌های ۵-۱۰ به خرده مقیاس اشتیاق عاطفی و عبارت‌های ۱۱-۱۵ به خرده مقیاس اشتیاق شناختی تعلق دارند. نمره‌گذاری عبارت‌ها براساس طیف لیکرت پنج درجه‌ای از شماره ۱ تا ۵ می‌باشد که "هرگز=۱" و "همیشه=۵" را شامل می‌شود. کمترین و بیشترین نمره کسب شده در کل پرسشنامه و نقطه برش به ترتیب ۱۵، ۷۵ و ۴۵ بوده‌است. هرچه آزمودنی در این پرسشنامه نمره کمتری کسب کند نمایانگر اشتیاق تحصیلی پایین او و هرچه نمره بیشتری کسب کند نشان‌دهنده اشتیاق تحصیلی بالاتر او خواهد بود (عجم و همکاران، ۱۳۹۵). فردریکز و همکاران (۲۰۰۴) ضریب پایایی این مقیاس را ۰/۸۶ گزارش. در پژوهش دل‌قندی و همکاران (۱۳۹۸)

1- Academic Enthusiasm Questionnaire (AEQ)

2- Fredericks

ضریب آلفای کرونباخ خرده مقیاس‌های اشتیاق رفتاری ۰/۷۵، اشتیاق عاطفی ۰/۶۹، اشتیاق شناختی ۰/۷۰ و کل سؤالات پرسشنامه ۰/۹۱ به دست آمده است. همچنین در پژوهش صفری و همکاران (۱۳۹۵) ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۴ به دست آمده و در تحقیق پایایی آن با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۸۳ گزارش شد و روایی صوری پرسشنامه توسط افراد صاحب‌نظر و متخصص در این زمینه تأیید شده‌است (ملایی و همکاران، ۱۳۹۹). در تحقیق حاضر نیز ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۰ به دست آمد. سؤالاتی نظیر "من در مدرسه احساس خشنودی می‌کنم و من علاقمند به فعالیت در مدرسه هستم"، در این پرسشنامه ذکر شده است.

پرسشنامه یادگیری خودتنظیمی^۱: این پرسشنامه توسط بوفارد و همکاران^۲ (۱۹۹۵) ساخته شد. این ابزار توسط کدیور در سال ۱۳۸۰ در ایران هنجاریابی شده است (کدیور، ۱۳۸۱). این پرسشنامه دارای ۱۴ سؤال است که میزان خودتنظیمی را در افراد مورد بررسی و ارزیابی قرار می‌دهد. سؤالات شامل دو بعد می‌باشد شناختی و فراشناختی. سؤالات شناختی ۱، ۲، ۳، ۵، ۸، ۹، ۱۰، ۱۲، ۱۳ و سؤالات فراشناختی ۱۴، ۱۱، ۷، ۶، ۴، ۲ را شامل می‌شود. شیوه نمره گذاری با استفاده از مقیاس نمره گذاری طیف لیکرت از کاملاً موافقم (نمره ۵) تا کاملاً مخالفم (نمره ۱) می‌باشد و سؤالات ۵-۱۳-۱۴ به صورت معکوس نمره-گذاری می‌شوند (بوفارد و همکاران، ۱۹۹۵). امتیازات به دست آمده از ۱۴ عبارت فوق با یکدیگر جمع می‌گردند و نمره بالاتر در هر مولفه گرایش فرد به کاربرد آن مولفه را نشان می‌دهد. در پژوهشی ضریب پایایی پرسشنامه بر اساس آلفای کرونباخ ۰/۷۱ به دست آمده‌است (کدیور، ۱۳۸۱). پایایی خرده مقیاس راهبردهای شناختی ۰/۷۰، و خرده مقیاس فراشناختی ۰/۶۸ گزارش شده‌است. همچنین در پژوهشی پایایی پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۲ بدست آمد و برای روایی سازه پرسشنامه خودتنظیمی بوفارد نتایج تحلیل عاملی نشان داد که ضریب همبستگی بین سؤال‌ها مناسب بوده و ابزار سنجش از دو عامل تشکیل شده است (علی‌پورکیتیگری و همکاران، ۱۳۹۹). در پژوهش حاضر نیز ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۸ به دست آمد. "برای برنامه‌ریزی زمان مطالعه وقت صرف می‌کنم و زمانی که مطالعه می‌کنم اهداف خود را دقیقاً مشخص می‌کنم"، نمونه سؤالات این پرسشنامه می‌باشد.

پرسشنامه رابطه معلم - دانش‌آموز^۳: پرسشنامه رابطه معلم- دانش‌آموز (فرم تجدیدنظر شده) توسط مورای و زوواک^۴ (۲۰۱۱) به منظور سنجش رابطه معلم- دانش‌آموز طراحی و تدوین شده‌است. این پرسشنامه دارای ۱۷ سؤال و سه مولفه ارتباط^۵، اعتماد^۶ و بیگانگی^۷ می‌باشد و بر اساس طیف لیکرت ۴

1- Academic Self-Regulation Questionnaire (SRQ-A)

2- Bouffard et al

3- Inventory of Teacher-Student Relationships (IT-SR)

4- Murray & Zvoch

5- Relationship

6- Trust

7- Alienation

درجه‌ای از "هرگز=۱" تا "همیشه=۴" نمره‌گذاری می‌شود. به سنجش رابطه معلم- دانش‌آموز می‌پردازد. منظور از رابطه معلم- دانش‌آموز نمره‌ای است که پاسخ دهندگان به سؤالات ۱۷ گویه‌ای پرسشنامه رابطه معلم- دانش‌آموز دهند. نمره‌ی کلی آزمودنی برابر با مجموع نمرات سه خرده مقیاس خواهد بود و نمرات بالاتر نشان‌دهنده‌ی کیفیت ارتباطی بهتر است. موری و زوواک در پژوهش خود آلفای کرونباخ پرسشنامه تجدید نظر کیفیت تعامل معلم-دانش‌آموز را بیش از ۰/۷۲ گزارش کردند (مورای و همکاران، ۲۰۱۱). اعتبار کل این پرسشنامه در داخل کشور برای کل مقیاس ۰/۸۴ گزارش شد (بیرامی و همکاران، ۱۳۹۲). همچنین در پژوهشی پایایی این پرسشنامه نمره ۰/۸۵ به‌دست آمد و برای تعیین روایی این مقیاس، از روش تحلیل عامل تأییدی استفاده کرده که بار عاملی بیشتر از ۰/۳ به‌دست آمد (قاسمی ارگنه و همکاران، ۱۴۰۰). در پژوهش حاضر نیز ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۵ به‌دست آمد. نمونه‌ای از سؤالات این پرسشنامه "اگر معلم من بدانند که چیزی مرا ناراحت کرده‌است در مورد آن از من سؤال می‌کنند و به او اعتماد دارم"، می‌باشد.

پرسشنامه کیفیت زندگی در مدرسه^۱: پرسشنامه کیفیت زندگی در مدرسه توسط آینلی و بورک^۲ (۱۹۹۲) طراحی و اعتباریابی شده است. این پرسشنامه شامل ۳۷ سؤال و در ۷ بعد رضایت کلی (سؤالات ۱، ۸، ۱۱، ۱۷، ۲۱، ۳۳)؛ عواطف منفی (سؤالات ۶، ۱۴، ۱۸، ۲۸، ۳۷)؛ مدرس دوره (سؤالات ۲، ۱۹، ۲۲، ۳۴ و ۳۸)؛ فرصت (سؤالات ۹، ۱۲، ۱۵، ۲۵، ۳۱، ۳۹)؛ موفقیت (سؤالات ۴، ۷، ۱۶، ۲۶)؛ ماجرا (سؤالات ۱۰، ۱۳، ۲۳، ۲۷، ۳۲) و همبستگی اجتماعی (سؤالات ۳، ۵، ۲۰، ۲۴، ۲۹، ۳۰، ۳۵، ۳۶) است. پاسخ‌دهی به پرسشنامه مقیاس لیکرت ۵ گزینه‌ای طراحی شده است (آینلی و همکاران، ۱۹۹۲). روایی محتوایی آن را اساتید صاحب نظر تأیید کرده‌اند و پایایی آن در پژوهشی ۰/۸۵ گزارش شده‌است (سلطانی‌شال و همکاران، ۱۳۹۰). همچنین در پژوهش زاهدبابلان و همکاران (۱۳۹۷) پایایی محاسبه شده به روش آلفای کرونباخ ۰/۹۰ به‌دست آمده است. در پژوهش حاضر نیز آلفای کرونباخ ۰/۹۲ به‌دست آمد. نمونه سؤالات این پرسشنامه "واقعا دوست داشتم در آنجا باشم و احساس موفقیت داشتم" بود.

روش اجرا و تحلیل داده‌ها: برای این پژوهش به مدارس دخترانه و پسرانه شهر سبزوار مراجعه شد و پرسشنامه‌ها در اختیار دانش‌آموزان داوطلب قرار گرفت. در پژوهش حاضر اصول اخلاقی مورد نیاز در پژوهش از جمله آگاهی کامل شرکت‌کنندگان از روند اجرای پژوهش، محرمانه ماندن اطلاعات آنها، اجازه خروج از پژوهش هر زمان که بخواهند، رعایت شده است. همچنین رضایت آگاهانه کتبی از شرکت‌کنندگان اخذ گردید. در پژوهش حاضر برای تجزیه تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS-22 استفاده گردید.

1- Quality of School Life Questionnaire (QSLQ)

2- Ainley & Bourke

یافته‌ها

نتایج تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد که دانش‌آموزان پایه هفتم ۱۱۵، هشتم ۱۳۹ و نهم ۹۷ نفر بودند. همچنین از کل این تعداد ۱۵۷ نفر دانش‌آموز دختر و ۱۹۴ نفر دانش‌آموز پسر در این پژوهش شرکت داشته‌اند.

میانگین و انحراف معیار متغیرهای پژوهش به همراه حداقل و حداکثر آنها در جدول شماره (۱) قابل مشاهده است.

جدول ۱. میانگین، انحراف معیار، حداقل و حداکثر متغیرها

Table 1

Minimum, Maximum, Mean, Std. Deviation

متغیرها Variables	حداقل Minimum	حداکثر Maximum	میانگین Mean	انحراف استاندارد Std. Deviation
اشتیاق تحصیلی Academic Enthusiasm	15	65	45.97	8.57
یادگیری خودتنظیمی Self-Regulation Learning	22	70	51.09	8.87
رابطه معلم-دانش‌آموز Teacher-Student Relationship	17	68	38.70	10.68
کیفیت زندگی در مدرسه Quality of School Life	72	178	146.06	23.94

برای بررسی همبستگی بین متغیرهای پژوهش از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد که در نتایج آن در جدول شماره (۲) ملاحظه می‌شود.

جدول ۲. ماتریس همبستگی عوامل

Table 2. Factor correlation matrix

4	3	2	1	
			1	اشتیاق تحصیلی Academic Enthusiasm
		1	.68**	یادگیری خودتنظیمی Self-Regulation Learning
	1	.25**	.34**	رابطه معلم-دانش‌آموز Teacher-Student Relationship
1	.26**	.50**	.50**	کیفیت زندگی در مدرسه Quality of School Life

**رابطه در سطح ۰/۰۰۱ معنی‌دار است.

همانطور که در جدول شماره (۲) ملاحظه می‌شود، بین یادگیری خودتنظیم، رابطه معلم-دانش‌آموز و کیفیت زندگی در مدرسه با اشتیاق تحصیلی رابطه مثبت معنادار ($P < 0/001$) وجود دارد. قبل از استفاده از رگرسیون رعایت پیش‌فرض‌های آن مورد بررسی قرار گرفت. یکی از پیش‌فرض‌ها آزمون بررسی نرمال بودن توزیع نمرات متغیرهای آزمون به وسیله نداشتن کجی و چولگی بود که در این تحقیق به اثبات رسید. همچنین تصادفی بودن روش جمع‌آوری داده‌ها و بررسی استقلال خطاها از دیگر پیش‌فرض‌های اساسی در جهت اجرای آزمون رگرسیون است که در پژوهش حاضر تأیید شد. آماره‌ی دوربین واتسون در تحلیل رگرسیون برابر با $1/801$ به دست آمد که در بازه‌ی مطلوب $1/5$ تا $2/5$ قرار داشت و بدین وسیله مفروض استقلال خطاها رعایت شد. همچنین برای بررسی مفروضه هم خطی از شاخص عامل تورم واریانس (VIF) استفاده شد که در پژوهش حاضر بین $1/09$ تا $1/36$ بود، همچنین شاخص تولرانس بین $0/73$ تا $0/91$ بود که همگی در بازه مطلوب قرار داشتند. در ادامه جهت پیش‌بینی اشتیاق تحصیلی براساس یادگیری خودتنظیمی، رابطه معلم-دانش‌آموز و کیفیت زندگی در مدرسه از رگرسیون گام به گام استفاده شد تا ترتیب ورود متغیرهای پژوهش و سهم هر متغیر پیش‌بین در گام‌های مختلف مشخص شود. نتایج در جدول شماره (۳) نشان داده شده است.

جدول ۳. نتایج تحلیل رگرسیون گام به گام برای پیش‌بینی اشتیاق تحصیلی

Table 3
The results of stepwise regression analysis to prediction of academic enthusiasm

سطح معناداری Sig.	R ²	R	F	میانگین مجذورات Mean Square	درجه آزادی df	مجموع مجذورات Sum of Squares	تغییرات	متغیرها Variables
0.001	0.46	0.68	302.27	11928.79	1	11928.79	رگرسیون Regression	یادگیری خودتنظیمی Self-Regulation Learning
				39.46	349	13772.92	باقیمانده Residual	
0.001	0.50	0.71	173.43	6414.95	2	12829.91	رگرسیون Regression	یادگیری خودتنظیمی و Self-Regulation Learning and کیفیت زندگی در مدرسه
				36.98	348	12871.79	باقیمانده Residual	Quality of School Life
0.001	0.52	0.72	125.34	4455.56	3	13366.70	رگرسیون Regression	یادگیری خودتنظیمی و Self-Regulation Learning and کیفیت زندگی در مدرسه و
				35.54	347	12335.01	باقیمانده Residual	Quality of School Life and رابطه معلم-دانش‌آموز

طبق نتایج جدول شماره (۳) رگرسیون گام به گام برای پیش‌بینی اشتیاق تحصیلی نشان می‌دهد که در گام اول یادگیری خودتنظیم به تنهایی ۴۶٪ اشتیاق تحصیلی را پیش‌بینی می‌کند، در گام دوم یادگیری خودتنظیم و کیفیت زندگی در مدرسه روی هم ۵۰٪ را پیش‌بینی می‌کند و در گام سوم یادگیری خودتنظیم، کیفیت زندگی در مدرسه و رابطه معلم-دانش‌آموز روی هم ۵۲٪ اشتیاق تحصیلی را پیش‌بینی می‌کنند.

جدول ۴. پیش‌بینی اشتیاق تحصیلی از طریق متغیرهای پیش‌بین

Table 4

Predicting academic enthusiasm through predictor variables

مدل Model	متغیرها Variables	B	SEB	β	t	سطح معناداری Sig.
1	یادگیری خودتنظیمی Self-Regulation Learning	0.66	0.04	0.68	17.39	0.001
2	یادگیری خودتنظیمی و Self-Regulation Learning and کیفیت زندگی در مدرسه Quality of School Life	0.55 0.08	0.04 0.02	0.57 0.22	13.13 4.94	0.001 0.001
3	یادگیری خودتنظیمی و Self-Regulation Learning and کیفیت زندگی در مدرسه و Quality of School Life and رابطه معلم-دانش‌آموز Teacher-Student Relationship	0.53 0.07 0.12	0.04 0.02 0.03	0.55 0.19 0.15	12.73 4.31 3.89	0.001 0.001 0.001

مطابق جدول شماره (۴) یادگیری خودتنظیمی ($\beta=0/55$ و $P<0/001$)، کیفیت زندگی در مدرسه ($\beta=0/19$ و $P<0/001$) و رابطه معلم-دانش‌آموز ($\beta=0/15$ و $P<0/001$) ارتباط مثبت و معناداری با اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان دارند و پیش‌بینی کننده اشتیاق تحصیلی می‌باشند.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی اشتیاق تحصیلی براساس یادگیری خودتنظیمی، رابطه معلم-دانش‌آموز و کیفیت زندگی در مدرسه انجام گرفت. نتایج تجزیه و تحلیل داده‌ها حاکی از آن است که بین متغیرهای یادگیری خودتنظیمی، رابطه معلم-دانش‌آموز و کیفیت زندگی در مدرسه ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد و پیش‌بینی کننده معناداری برای اشتیاق تحصیلی می‌باشند.

یکی از یافته‌های پژوهش حاضر نقش معنادار یادگیری خودتنظیمی در اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان بود که با بخشی از یافته‌های کریمی و همکاران (۱۳۹۷)؛ کابینی مقدم و همکاران (۱۳۹۸)؛ ها و همکاران

(۲۰۲۳) و زیمرمن^۱ (۲۰۰۸) همسو می‌باشد. در تبیین این یافته می‌توان گفت که راهبردهای یادگیری خودتنظیمی نقش مهمی در افزایش توجه، تلاش و اشتیاق دانش‌آموزان برای انجام تکالیف دارند، دانش‌آموزانی که رویکردهای خودتنظیمی را به کار می‌گیرند، عملکرد بهتری داشته و در نتیجه اشتیاق آموختن بالاتری خواهند داشت. همچنین دانش‌آموزان برخوردار از راهبردهای یادگیری خودتنظیمی هنگام انجام فعالیت‌های مرتبط با مدرسه مانند انجام تکالیف، تلاش برای کسب موفقیت و تعیین اهداف، رغبت و اشتیاق بیشتری از خود نشان می‌دهند و هرچه آگاهی دانش‌آموز از فرایندهای فکری، اندیشه‌ها و باورهایش بیشتر باشد در موقعیت‌های مختلف رفتار بهتری از او سر می‌زند. دانش‌آموزی که از این ویژگی برخوردار است در شرایطی که بین اهداف و وضعیت حاضر اختلافی می‌بیند با توجه به شناختی که از خود دارد می‌تواند این اختلاف را کاهش دهد. همچنین دانش‌آموزان آشنا با راهبردهای یادگیری خودتنظیمی حس کنترل و کفایت افزایش یافته و با تعیین موقعیت‌ها در جهت اهدافشان اشتیاق خودشان را به تحصیل افزایش می‌دهند. بسیاری از دانش‌آموزانی که می‌توانند جنبه‌های شناختی، انگیزشی و رفتاری عملکرد تحصیلی خود را تنظیم و کنترل کنند، به عنوان یک یادگیرنده بسیار موفق بوده‌اند و این نشان می‌دهد که یادگیری خودتنظیمی پیش‌بینی کننده اشتیاق تحصیلی است. راهبردهای یادگیری خودتنظیمی نه تنها به فرایند یادگیری در دانش‌آموزان کمک می‌کند؛ بلکه فرصت‌هایی را برای آنها فراهم می‌کند تا به طور فعال فرایندهایی مانند تنظیم اهداف، خودکنترلی، خودارزشیابی، خودانگیزشی را مدیریت کنند و با رشد جهت‌گیری هدف‌های خود در یادگیری، اشتیاق تحصیلی بیشتری را تجربه کنند (فای مارشا، ۲۰۱۶).

یکی دیگر از یافته‌های پژوهش حاضر نقش معنادار رابطه معلم-دانش‌آموز در پیش‌بینی اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان بود که با بخشی از نتایج پژوهش فرید و اشرف‌زاده (۱۴۰۰)؛ خدمتگذار و همکاران (۱۴۰۲) همسو و با نتیجه پژوهش حسینچاری و همکاران (۱۳۹۸) غیرهمسو می‌باشد. در تبیین رابطه معلم-دانش‌آموز و تأثیر آن بر علاقه و اشتیاق لازم برای درگیر شدن آنها در فعالیت‌های آموزشی، می‌توان گفت در مدرسه نقش معلمان نسبت به دیگر افراد برجسته‌تر است و از آنجایی که دانش‌آموزان بیشتر وقت خود را در مدرسه سپری می‌کنند، ارتباطی که با معلم برقرار می‌کنند هم در ارتباط با مطالب تدریس شده و درسی است و هم مطالب و مواد غیردرسی، نحوه و کیفیت هر دو می‌تواند بر یکدیگر تأثیر بگذارند و به طور گسترده بر اشتیاق تحصیلی آنها اثرگذار شود. دانش‌آموزانی که احساس می‌کنند توسط معلم‌شان حمایت می‌شوند و معلم با آنها ارتباط بهتری دارد، از عزت‌نفس تحصیلی بالاتری برخوردار هستند، انگیزه بالاتری برای یادگیری و اشتیاق بیشتری نسبت به انجام تکالیف درسی دارند و در این راه تلاش زیادی می‌کنند. درمقابل، دانش‌آموزانی که روابط مناسب و موثر با معلم را تجربه نمی‌کنند اشتیاق تحصیلی کمتری دارند (وانگ و همکاران، ۲۰۲۴). همچنین دانش‌آموزان علی‌الخصوص در سنین متوسطه اول به دنبال

1- Zimmerman

2- Faye Marsha

یافتن فرصتی برای اثبات توانایی‌ها و کشف استعدادهای خود هستند و اگر معلم این موضوع را درک کند و فضایی مطلوب به وجود آورد، رابطه‌ای سازنده شکل می‌گیرد و اشتیاق تحصیلی افزایش پیدا می‌کند. یافته دیگر پژوهش حاضر نقش معنادار کیفیت زندگی در مدرسه در پیش‌بینی اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان بود که با بخشی از یافته‌های چند پژوهش از جمله: ستین^۱ (۲۰۱۸)؛ کیانی و کریمیان‌پور (۱۳۹۸)؛ تقی‌زاده شیده و همکاران (۱۴۰۰) همسو بود. در تبیین این یافته باید گفت که محیط مدرسه، محیط کسب دانش و رشد دانش‌آموزان در جنبه‌های مختلف است و باید در آن رشد و پویایی علمی موج بزند تا دانش‌آموزان بتوانند با اشتیاق زیاد در مدرسه حضور پیدا کنند و در فعالیت‌های تحصیلی خود و به طور کلی فعالیت‌های مدرسه مشارکت بیشتری داشته باشند. به نظر می‌رسد ادراک دانش‌آموزان از محیط مدرسه و جو حاکم بر آن، میزان رضایت دانش‌آموزان را از مدرسه و شرایط آن زیاد می‌کند و باعث شکل‌گیری نگرش مثبت به مدرسه و اشتیاق آنها به تحصیل و حضور در مدرسه می‌شود. این نگرش مثبت بیشتر می‌تواند زمینه لازم را برای حضور بیشتر دانش‌آموز فراهم کند و تعهد آنها به مدرسه و انجام فعالیت‌های آن را افزایش دهد و اشتیاق دانش‌آموزان به انجام تکالیف درسی و پیشرفت تحصیلی بیشتر را فراهم کند. اشتیاق تحصیلی با رفتارهایی همچون مشارکت فعالانه در کلاس، رعایت مقررات کلاس، نگرش مثبت دانش‌آموز درباره درس و مدرسه و تلاش برای موفقیت تحصیلی آشکار می‌شود و باعث ارتقای تحصیلی دانش‌آموزان شود. از آن جا که بررسی متغیرهای پژوهش از طریق ابزار خودگزارش‌دهی انجام گرفته است و با وجود دادن اطمینان به آزمودنی‌ها مبنی بر محرمانه باقی ماندن اطلاعات، احتمال سوگیری در پاسخ‌ها وجود دارد؛ از این رو به سایر محققان استفاده از روش‌های کیفی یا روش‌های آمیخته پیشنهاد می‌شود. همچنین با توجه به این که مطالعه حاضر از نظر مکانی صرفاً محدود به بخش خاصی از ایران بوده است، در تعمیم نتایج پژوهش به سایر جوامع باید احتیاط کرد.

طبق نتایج این مطالعه، مدیریت مدارس باید با حاکمیت قوانین و مقررات آموزشی ثابت و روشن، برقراری روابط مثبت دوستانه بین معلم دانش‌آموزان، فراهم ساختن فرصت‌های حمایتی عاطفی و ایجاد موقعیت‌هایی برای تصمیم‌گیری‌های تحصیلی و مدرسه‌ای امن برای دانش‌آموزان فراهم کنند تا دانش‌آموزان با اشتیاق تحصیلی بیشتری درگیر فرایند یادگیری شوند. معلمان و مربیان تعلیم و تربیت با فراهم کردن شرایط مناسب و آشنا کردن دانش‌آموزان با راهبردهای یادگیری خودتنظیمی، فرصت بیشتری برای یادگیری فراهم کنند و اشتیاق تحصیلی بیشتری در آنها ایجاد کنند. به دلیل اینکه کیفیت اشتیاق تحصیلی در مراحل مختلف رشد تفاوت دارد؛ برای افزایش اشتیاق تحصیلی در فراگیران، معلمان با مبانی روانشناسی و نحوه تعامل و ارتباط موثر با دانش‌آموزان آشنایی داشته باشند.

References

منابع

- بیرامی، منصور؛ هاشمی، تورج؛ فتحی‌آذر، اسکندر و علایی، پروانه. (۱۳۹۲). قلدری سنتی و سایبری در نوجوانان دختر مدارس راهنمایی: نقش کیفیت ارتباط معلم- دانش‌آموز. *فصلنامه روانشناسی تربیتی*، ۱(۲۶)، ۱۷۵-۱۵۲.
- تجلی، پریسا؛ تقی‌زاده‌شیده، زهرا و صادقی‌افجه، زهره. (۱۴۰۰). مدل‌یابی اشتیاق تحصیلی براساس جو مدرسه و کیفیت زندگی با میانجی‌گری خودتنظیمی در دانش‌آموزان. *جامعه‌شناسی آموزش و پرورش*، ۱۷(۱)، ۱۱۰-۱۰۱.
- حسین‌چاری، مسعود؛ قزل‌بیگلر، فتنه و جوکار، بهرام. (۱۳۹۸). تعامل معلم-دانش‌آموز و خودکارآمدی با سرزندگی تحصیلی: نقش واسطه‌گری جهت‌گیری هدف. *فصلنامه روانشناسی تربیتی*، ۱۵(۵۲)، ۸۵-۴۵.
- خدمتگذار، مریم؛ ظهیری، فاطمه؛ خلیل‌اللهی‌قوچان‌عتیق، سیدمجتبی و ظهیری‌خمارتاش، حسین. (۱۴۰۲). پیش‌بین سازگاری تحصیلی و سرزندگی تحصیلی دانش‌آموزان مقطع ابتدایی با توجه به نقش کیفیت ارتباط معلم-دانش‌آموز. *پیشرفت‌های نوین در روانشناسی، علوم تربیتی و آموزش و پرورش*، ۶(۶۰)، ۲۶۸-۲۵۶.
- دادفر، رضا؛ بازدار، فاطمه؛ نصراللهی، عباس؛ عبدالحسینی و احمدی، وحید. (۱۳۹۳). بررسی عوامل خانوادگی مؤثر بر افت تحصیلی دانش‌آموزان دختر و پسر سال اول دبیرستان شهرستان دره‌شهر در سال تحصیلی ۹۰-۹۱. *مجله دانشگاه علوم پزشکی ایلام*، ۲۱(۶)، ۲۳۱-۲۲۴.
- دل‌قندی، علیرضا؛ بیان‌فر، فاطمه و طالع‌پسند، سیاوش. (۱۳۹۸). پیش‌بینی رفتارهای خودناتوان‌ساز تحصیلی بر اساس اشتیاق تحصیلی، کیفیت زندگی در مدرسه و احساس تعلق به مدرسه دانش‌آموزان پسر دوره دوم متوسطه شهر ری. *فصلنامه روانشناسی تربیتی*، ۱۵(۵۳)، ۹۲-۷۳.
- زاهدبابلان، عادل؛ کریمیان‌پور، غفار و دشتی، ادریس. (۱۳۹۶). نقش کیفیت زندگی در مدرسه و خودپنداره تحصیلی در اشتیاق تحصیلی در دانش‌آموزان پایه پنجم و ششم ابتدایی شهرستان ثلاث‌باباجانی. *رویکردهای نوین آموزشی*، ۱۲(۱)، ۹۱-۷۵.
- سلطانی‌شال، رضا؛ کارشکی، حسین؛ آقامحمدیان، حمیدرضا؛ عبدخدایی، محمدسعید و بافنده، حسین. (۱۳۹۰). بررسی روایی و پایایی پرسش‌نامه کیفیت زندگی در مدرسه در مدارس شهر مشهد. *مجله دانشگاه علوم پزشکی کرمان*، ۱۸(۱)، ۹۳-۷۹.
- صفری، هدیه؛ جناآبادی، حسین؛ سلم‌آبادی، مجتبی و عباسی، امیر. (۱۳۹۵). پیش‌بینی اشتیاق تحصیلی براساس هوش معنوی و سرسختی روان‌شناختی. *دو ماهنامه راهبردهای آموزش در علوم پزشکی*، ۸(۶)، ۱۲-۷.

عجم، علی اکبر؛ بادنوا، صدیقه؛ عبداللهی، مجید و مؤمنی مهمویی، حسین. (۱۳۹۵). رابطه بین خالقیت هیجانی با اشتیاق تحصیلی دانشجویان دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی گناباد. پژوهش در آموزش علوم پزشکی، ۱۸(۴)، ۱۱-۱۱.

علی پور کتیگری، شیوا؛ حیدری، حسن؛ نریمانی، محمد و داوودی، حسین. (۱۳۹۸). مقایسه اثربخشی روش تدریس الکترونیکی و روش تدریس سنتی بر اشتیاق تحصیلی، خودکارآمدی تحصیلی و خودتنظیمی در دانش آموزان. روان شناسی مدرسه و آموزشگاه، ۱۸(۲)، ۹۰-۷۲.

غریبی، فرزانه؛ فضل، ساره و غریبی، عطیه. (۱۴۰۱). پیش بینی اشتیاق تحصیلی براساس عملکرد خانواده و تاب آوری تحصیلی در دانش آموزان مقطع ابتدایی. علوم اجتماعی دانشگاه فردوسی مشهد، ۱۹(۳)، ۲۶۲-۲۳۹.

فرید، ابوالفضل و اشرف زاده، توحید. (۱۴۰۰). تبیین علی سرزندگی تحصیلی براساس تعامل معلم- دانش آموز، خودکارآمدی و امید تحصیلی. فصلنامه اندیشه های نوین تربیتی، ۱۷(۲)، ۲۲۷-۲۰۳. قاسمی ارگنه، محمد؛ مفاخری، داوود و رضا زاده، مسعود. (۱۴۰۰). پیش بینی سازگاری تحصیلی، کیفیت تعامل معلم- دانش آموز و سازگاری هیجانی دانش آموزان با نارسایی توجه- فزون کنشی براساس نشانگان اختلال نارسایی توجه- فزون کنشی. مطالعات ناتوانی، ۱۱(۲)، ۸-۱.

کابینی مقدم، سلیمان؛ انتصار فومنی، غلامحسین، حجاری، مسعود و اسدزاده، حسن. (۱۳۹۸). مقایسه تأثیر آموزش راهبردهای یادگیری خودتنظیمی و کمک خواهی در افزایش اشتیاق و سرزندگی تحصیلی دانش آموزان اهمال کار. دوفصلنامه راهبردهای شناختی در یادگیری، ۷(۱۳)، ۲۱۲-۱۹۱.

کدیور، پروین. (۱۳۸۱). بررسی خودکارآمدی، خودگردانی و هوش در پیشرفت درسی دانش آموزان به منظور الگویی برای یادگیری بهینه. پژوهشکده تعلیم تربیت، ۱۰(۳)، ۵۸-۴۵.

کریمی، الناز؛ عباسی، مسلم و مرشدی، زهره. (۱۳۹۸). بررسی رابطه خودتنظیمی، فرسودگی تحصیلی و اشتیاق یادگیری با سازگاری شغلی دانشجویان پرستاری. راهبردهای آموزش در علوم پزشکی، ۱۲(۵)، ۱۳۲-۱۳۲.

کیانی، احمدرضا و کریمیان پور، غفار. (۱۳۹۸). نقش کیفیت زندگی در مدرسه و خودتنظیمی تحصیلی در پیش بینی سرزندگی تحصیلی دانش آموزان. روانشناسی مدرسه، ۱۸(۱)، ۱۹۱-۱۷۳.

گزیدری، ابراهیم؛ غلامعلی لواسانی، مسعود و اژه ای، جواد. (۱۳۹۴). رابطه هویت تحصیلی و راهبردهای یادگیری خودتنظیمی با اهمالکاری تحصیلی در میان دانش آموزان. مجله روانشناسی، ۱۹(۴)، ۳۴۶-۳۶۲.

گلسر، ویلیام. (۲۰۰۰). هر دانش آموزی می تواند موفق شود (مترجم: علی صاحبی، ۱۳۹۱، چاپ چهارم). تهران: سایه سخن.

لاری، نرجس؛ حجازی، الهه؛ اژه‌ای، جواد و جوکار، بهرام. (۱۳۹۸). ادراک معلمان از عوامل مؤثر بر ارتباط معلم - دانش‌آموز: تحلیل پدیدار شناختی. *فصلنامه نوآوری‌های آموزشی*، ۱۸ (۲)، ۵۳-۸۰.

محمودی، سیدنورالدین. (۱۳۹۸). ارائه مدل علی جهت بررسی نقش واسطه‌گری کیفیت ارتباط معلم- دانش‌آموز در رابطه‌ی خودتنظیمی تحصیلی، فرهنگ مدرسه و اشتیاق تحصیلی با تفکر خلاق در دانش‌آموزان متوسطه. *تفکر و کودک*، ۱۰ (۱)، ۲۵۹-۲۳۷.

ملایی، فاطمه؛ حجازی، مسعود؛ یوسفی‌افراشته، مجید و مروتی، ذکراالله. (۱۳۹۹). نقش میانجی ذهن آگاهی در رابطه بین اشتیاق تحصیلی و سرزندگی تحصیلی دانش‌آموزان دختر. *فصلنامه پژوهش در نظام‌های آموزشی*، ۱۴ (۴۸)، ۷۵-۹۰.

مهقانی‌جمال‌الدین، سعید و جناآبادی، حسین. (۱۳۹۸). اثربخشی آموزش راهبردهای یادگیری خودتنظیمی بر انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دارای اختلال یادگیری. *دوفصلنامه راهبردهای شناختی در یادگیری*، ۱۲ (۷)، ۱-۱۵.

- Ajam, A.A., Badnava, S., Abdollahi, M., & Momeni Mahmouei, H. (2016). The Relation between Emotional Creativity and Academic Enthusiasm in Public Health students in Gonabad University of medical sciences. *Research in Medical Science Education*, 8(4), 11-18. [In Persian]
- Alipour katigarie, S., Heidari, H., narimani, M., & Davoodi, H. (2019). Comparison of the effectiveness of Traditional and E-learning Teaching Methods in Educational Engagement, Educational Self-Efficacy and Self-Controlling of Students. *Journal of School Psychology*, 8(2), 72-90. doi: 10.22098/jsp.2019.814 [In Persian]
- Bayrami, M., Hashemi, T., Fathi Azar, E., & Ala'i, P. (2012). The Impact of Teacher-Student Relationship on Traditional and Cyber Bullying among Female Students of Middle Schools. *Educational Psychology*, 8(26), 152-175. [In Persian]
- Bouffard, T., Boisvert, J., Vezeau, C., & Larouche, C. (1995). The Impact of goal orientation on self-regulation & performance among college students. *British Journal of Educational Psychology*, 65, 317-329.
- Bourke, S. & Ainley J. (1992). Quality of school life and intentions for further education: the case of a rural high school. Paper presented at annual conference of AARE. Adelaide.
- Cadima, J., Doumen, S., Verschueren, K., & Buyse, E. (2015). Child engagement in the transition to school: Contributions of self-regulation, teacher-child relationships and classroom climate. *Early Childhood Research Quarterly*, 32(3), 1-12
- Cetin, S. (2018). An analysis on the qualities of school life and classroom engagement levels of students. *South African Journal of Education*, 38. 10.15700/saje.v38ns2a1513.

- Closson, L.M., & Boutilier, R.R. (2017). Perfectionism, academic engagement, and procrastination among undergraduates: The moderating role of honors student status. *Learning and Individual Differences*, 57, 157-162.
- Cole, J. Logan, T. K. & Walker, R. (2011). Social exclusion, personal control, self-regulation, and stress among substance Abuse Treatment clients. *Drug and Alcohol Dependence*, 113, 13- 20.
- Dadfar, R., Bazdar, F., Nasrollahi, A., Abdol-Hosseini & Ahmadi, V. (2013). Evaluating Familial Factors Associated With Academic Failure in First Grade Female and Male Students of High Schools. *Journal of Ilam University of Medical Sciences*, 21(6), 224-231. [In Persian]
- Delghandi, A., Bayanfar, F., & Talepasand, S. (2019). The prediction of students 'academic self-handicapping behaviors on the basis of academic engagement, quality of school life and sense of belonging to school. *Educational Psychology*, 15(53), 73-92. doi: 10.22054/jep.2020.40596.2624 [In Persian]
- Embo, M., & Valcke, M. (2019). Improving student midwives' workplace learning by moving from self- to co-regulated learning! *Women and birth: journal of the Australian College of Midwives*, 32(3), e384–e390. <https://doi.org/10.1016/j.wombi.2018.08.004>
- Farid, A., & Ashrafzade, T. (2021). Causal Explanation of Academic Buoyancy Based on Teacher-Student Interaction, Self-Efficacy and Academic Hope. *The Journal of New Thoughts on Education*, 17(2), 203-227. doi: 10.22051/jontoe.2021.31522.3052 [In Persian]
- Faye Marsha, G. (2016). Effects of self-regulated learning on mathematics achievement of selected Southeast Asian Children. *Journal of Instructional Psychology*, 5 (1), 22- 31.
- Fredricks, J. A., Blumenfeld, P. C., & Paris, A. H. (2004). School engagement: Potential of the concept, state of the evidence. *Review of educational research*, 74(1), 59-109. [In Persian]
- Gharibi, F., Fazli, S., & Gharibi, A. (2022). Prediction of Academic Enthusiasm based on Families' Performance and Academic Resilience among Primary School Students. *Ferdowsi University of Mashhad Journal of Social Sciences*, 19(3), 262-239. doi: 10.22067/social.2023.80317.1286 [In Persian]
- Ghasemi-Arganeh, M., Mafakhari, D., & Rezazadeh, M. (2021). Predicting Academic Adjustment, Quality of Teacher-Student Interaction, and Emotional Adjustment in Students with Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder. *Middle Eastern Journal of Disability Studies*, 11(2), 1-8. [In Persian]
- Gazidari, I., Gholamali-Lavasani, M., & Ejei, J. (2014). The Relationship between Academic Identity and Self-Regulation Learning Strategies with Academic Procrastinate Students. *Journal of Psychology*, 19(4), 346-362. [In Persian]
- Ghotra, S., McIsaac, J. L., Kirk, S. F., & Kuhle, S. (2016). Validation of the "Quality of Life in School" instrument in Canadian elementary school students. *PeerJ*, 4, e1567. <https://doi.org/10.7717/peerj.1567>.

- Glasser, W. (2000). Every student can succeed (Translator: Ali Sahebi, 2013, 4th edition). Tehran: Sayeh Sokhan. [In Persian]
- Graham, L., & Dignath, C. (2024). The promotion of self-regulated learning in the classroom: A theoretical framework and an observation study. *Metacognition and Learning*, 19(1), 381–419. <https://doi.org/10.1007/s11409-024-09374-1>
- Ha, C., Roehrig, A. D., & Zhang, Q. (2023). Self-regulated learning strategies and academic achievement in South Korean 6th-graders: A two-level hierarchical linear modeling analysis. *PloS one*, 18(4), e0284385. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0284385>
- Hosseinchari, M., Ghezehbigloo, F., & Jowkar, B. (2019). Mediaation Role of Goal orientation in the Relationship between teacher-student interaction and Self-efficacy with Academic Buoyancy. *Educational Psychology*, 15(52), 45-85. doi: 10.22054/jep.2019.26393.2022 [In Persian]
- Kabini Moghadam, S., Entesare Foumani, G., Hejazi, M., & Asadzadeh, H. (2020). Comparison of the Effect of Instruction of Self-Regulated Learning and Help-seeking Strategies Training to Increase Educational Engagement and Buoyancy of Procrastinating Students. *Biquarterly Journal of Cognitive Strategies in Learning*, 7(13), 191-212. doi: 10.22084/j.psychogy.2019. 18327.1910 [In Persian]
- Kadivar, P. (2002). Investigating self-efficacy, self-management and intelligence in students' academic progress in terms of a model for optimal learning. *Research Institute of Education*, 10(3), 45-58. [In Persian]
- Kadivar, P. (2017). Learning psychology, Tehran: Samt. [In Persian]
- Karatzias, A., Papadioti-Athanasίου, V., Power, K.G., & Swanson, V. (2001). Quality of School Life. A Cross-cultural Study of Greek and Scottish Secondary School Pupils. *European Journal of Education*, 36(1), 91-105.
- Karimi, E., Abbasi, M., & Morshedi, Z. (2017). The study of relationship between self-regulation, academic burnout and learning passion in predicting nursing student job adaptability. *Education Strategies in Medical Sciences*, 12(5), 121-132. [In Persian]
- Khedmatgozar, M., Zahiri, F., Khalil-Elhi-Qochan-Atiq, S.M., & Zahiri-Khamartash, H. (2023). Predicting primary school students' academic adaptation and academic aliveness according to the role of the quality of teacher-student interaction. New developments in psychology. *Educational Sciences and Education*, 6(60), 256-268. [In Persian]
- Kiani, A., & Karimianpour, G. (2019). The Role of Quality of Life in School and Self-Regulation in Predicting Students' Academic Vivacity. *Journal of School Psychology*, 8(1), 173-191. doi: 10.22098/jsp.2019.802 [In Persian]
- Koca, F. (2016). Motivation to learn and teacher-student relationship. *Journal of international Education and Leadership*, 6, 1–20.
- Lari, N., Hejazi, E., Ezhei, J., & Jokar, B. (2019). Teachers' perception of the factors influential on teacher-student relationship: A phenomenological analysis.

- Educational Innovations*, 18(2), 53-80. doi: 10.22034/jei.2019.92883 [In Persian]
- Lei, H., Wang, X., Chiu, M. M., Du, M., & Xie, T. (2023). Teacher-student relationship and academic achievement in China: Evidence from a three-level meta-analysis. *School Psychology International*, 44(1), 68-101. doi: 10.1177/01430343221122453
- Ma, L., Liu, J., and Li, B. (2022). The association between teacher-student relationship and academic achievement: the moderating effect of parental involvement. *Psychology in the Schools*, 59, 281-296. doi: 10.1002/pits.22608
- Mahghani jamalaldin, S., & Jenaabadi, H. (2019). The Effectiveness of Teaching Self-Regulatory Learning Strategies on Students Achievement Achievement in Students with Learning Disabilities. *Biquarterly Journal of Cognitive Strategies in Learning*, 7(12), 1-15. doi: 10.22084/j.psychology.2019.17931.1871 [In Persian]
- Mahmoudi, S. N. (2019). Providing a model for assessing the role of mediating the teacher-student communication quality in the relationship between academic self-regulation, school culture and academic eagerness with creative thinking in high school students. *Thinking and Children*, 10(1), 237-259. doi: 10.30465/fabak.2019.4619 [In Persian]
- Matuga, M. J. (2009). Self- regulation, goal orientation, and academic achievement of secondary students in online university courses. *Educational Technology & society*, 12(3), 4- 11.
- Mollaei, F., Hejazi, M., Yosefi Afrashteh, M., & Morovvati, Z. (2020). The mediating role of mindfulness in the relationship of academic engagement and academic vitality of female second-grade secondary high school students of Zanjan. *Journal of Research in Educational Systems*, 14(48), 75-90. [In Persian]
- Murray, CH., & Zvoch, K. (2011). The Inventory of Teacher-Student Relationships: Factor structure, reliability, and validity among African American youth in lowincome urban schools. *Early Adolescence*, 31(4), 493-525.
- Pintrich, P. R. (2004). A conceptual framework for assessing motivation and self-regulating learning in college students. *Educational Psychology Review*, 16, 385 - 407.
- Pintrich P. R. (2000). An achievement goal theory perspective on issues in motivation terminology, theory, and research. *Contemporary Educational Psychology*, 25(1), 92-104.
- Rodríguez-Gómez, D., & Moreno, M. F. (2023). The politics and pitfalls of academic enthusiasm in peace building: examining researchers' role in a rural education development project in Colombia. *Globalisation, Societies and Education*, 22(3), 489-504. <https://doi.org/10.1080/14767724.2023.2191935>
- Safari, H., Janaabadi, H., Salmabadi, M., & Abasi, A. (2016). Prediction of Academic Aspiration based on Spiritual Intelligence and Tenacity. *Education Strategies in Medical Sciences*, 8(6), 7-12. [In Persian]

- Soltani shal, R., Karshki, H., Aghamohamadiyan, H., Abdkhodaei, M., & Bafandeh, H. (2011). Evaluation of Validity and Reliability of the Quality of School Life Questionnaire in Mashhad Schools. *Journal of Kerman University of Medical Sciences*, 18(1), 79-93. [In Persian]
- Spilt, J. L., Hughes, J. N., Wu, J. Y., & Kwok, O. M. (2012). Dynamics of teacher–student relationships: Stability and change across elementary school and the influence on children’s academic success. *Child development*, 83(4), 1180-1195.
- Tajalli, P., Taghizadeh Shideh, Z., & Sadeghi Afjeh, Z. (2021). Modeling Passion for Education Based on School Climate and Quality of Life for Students with Self-Regulating Mediation two -Parent Students. *Iranian Journal of Educational Society*, 7(1), 101-110. doi: 10.22034/ijes.2021.528112.1037 [In Persian]
- Thien, L. M. (2020). Assessing a second-order quality of school life construct using partial least squares structural equation modelling approach. *International Journal of Research & Method in Education*, 43(3), 243–256. <https://doi.org/10.1080/1743727X.2019.1662779>
- Vosniadou, S., Bodner, E., Stephenson, H., Jeffries, D., Lawson, M. J., Darmawan, I G. N., Kang, S., Wang, Y., Jiang, G., Yao, Z., & Liu, L. (2024). The influence of teacher-student relationship on Chinese high school students' academic motivation for the ideological and political subject: the mediating role of academic emotions. *Frontiers in psychology*, 14, 1329439. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1329439>
- Zahed Babolan, A., Karimianpour, G., & Dashti, A. (2017). Role of Life Quality in School and Academic Self-Concept on Academic Engagement in Salas babajani fifth and Sixth Grade Students. *New Educational Approaches*, 12(1), 75-91. doi: 10.22108/nea.2017.21751 [In Persian]
- Zimmerman, B. J. (2008). A social cognitive view of self-regulated learning and academic learning. *Journal of Educational Psychology*, 18, 329.339.